ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 16ης Δεκεμβρίου 1993 *

Στην υπόθεση C-334/92,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ισπανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Teodoro Wagner Miret

και

Fondo de garantía salarial,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1987 (ΕΕ L 66, σ. 11),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, D. A. O. Edward, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias και F. Grévisse, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο T. Wagner Miret, εκπροσωπούμενος από τον F. Varela Castro, δικηγόρο Βαρκελώνης,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις K. Banks και B. Rodríguez Galindo, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Επιτροπής, κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη δημόσια συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 1993,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 31ης Ιουλίου 1992, που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Αυγούστου 1992, το Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Ισπανία) υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/004, σ. 35, στο εξής: οδηγία περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών), όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1987 (ΕΕ L 66, σ. 11).

2 Τα ερωτήματα αυτά τέθηκαν στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς στην οποία ο Wagner Miret, διευθυντικό στέλεχος επιχειρήσεως η οποία κατέστη αφερέγγυα, αξιώνει από το Fondo de garantía salarial την καταβολή καθυστερουμένων αποδοχών.

3 Η οδηγία περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ώστε οι οργανισμοί εγγυήσεως να εξασφαλίζουν στους μισθωτούς, των οποίων ο εργοδότης κατέστη αφερέγγυος, την καταβολή των οφειλομένων.

4 Στο ισπανικό δίκαιο, έχει συσταθεί Ταμείο Εγγυήσεως με το άρθρο 33 του Ley 8/80, Estatuto de los Trabajadores, της 10ης Μαρτίου 1980 (νόμος περί των σχέσεων εργασίας, στο εξής: Κώδικας Εργασίας), δηλαδή πριν από την έκδοση της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών.

5 Κατά την προσχώρησή του στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν έκρινε αναγκαίο να τροποποιήσει το εθνικό του δίκαιο ώστε να το προσαρμόσει στην οδηγία αυτή.

6 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι τα ισπανικά δικαστήρια έκριναν ότι η προστασία που θεσπίζει το άρθρο 33 του Κώδικα Εργασίας δεν εφαρμόζεται στο διευθυντικό προσωπικό. Πράγματι, το άρθρο 15 του βασιλικού διατάγματος 1382/85 της 1ης Αυγούστου 1985, περί των εγγυήσεων του διευθυντικού προσωπικού, ουδόλως παραπέμπει στη διάταξη αυτή. Αντιθέτως, οι αποφάσεις των ισπανικών δικαστηρίων διίστανται ως προς το αν το διευθυντικό προσωπικό μπορεί να αξιώσει το ευεργέτημα της εν λόγω προστασίας στηριζόμενο στις διατάξεις της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών.

7 Ο Wagner Miret, διευθυντικό στέλεχος της επιχειρήσεως CEP Catalana SA, απολύθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας «αναδιαρθρώσεως της απασχολήσεως», κατόπιν αδείας την οποία χορήγησε στις 24 Νοεμβρίου 1989 ο προϊστάμενος της περιφερειακής υπηρεσίας εργασίας της Γενικής Διευθύνσεως Εργασίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας. Επειδή η επιχείρηση κηρύχθηκε αφερέγγυα, ο Wagner Miret άσκησε αγωγή ενώπιον του 27ου τμήματος του Jusgado de lo Social της Βαρκελώνης, με αίτημα την καταβολή των οφειλομένων μισθών των μηνών Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 1989 και τον υπολογισμό της αναλογούσας σ' αυτόν αποζημιώσεως λόγω της απολύσεως. Το σύνολο των ποσών αυτών ανερχόταν σε 434 880 πεσέτες. Με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1991, το αίτημα αυτό απορρίφθηκε λόγω της ιδιότητας του Wagner Miret ως διευθυντικού στελέχους.

8 Ως εκ τούτου, ο ενάγων άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, το οποίο υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχει η οδηγία 80/987/ΕΟΚ εφαρμογή σε όλους τους μισθωτούς, πλην των εξαιρουμένων βάσει του παραρτήματος της οδηγίας αυτής (87/164/ΕΟΚ της 2ας Μαρτίου 1987);

2) Ενόψει του γεγονότος ότι η Ισπανία δεν περιέλαβε στο παράρτημα της οδηγίας 87/164/ΕΟΚ, της 2ας Μαρτίου 1987, — το οποίο αποτελεί προσθήκη στο αρχικό παράρτημα κατόπιν της προσχωρήσεως της Ισπανίας στην Κοινότητα — συγκεκριμένη εξαίρεση για το διευθυντικό προσωπικό, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα αυτά εξαιρούνται της γενικής εφαρμογής των εγγυήσεων που προβλέπει η οδηγία 80/987/ΕΟΚ;

3) Σε περίπτωση κατά την οποία οι εγγυήσεις της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ ισχύουν για το διευθυντικό προσωπικό στην Ισπανία, πρέπει η συγκεκριμένη εφαρμογή των εγγυήσεων αυτών να πραγματοποιείται μέσω του οργάνου που προβλέπεται από το κοινό δίκαιο για τους λοιπούς μισθωτούς (Fondo de Garantía Salarial) ή με την καταβολή αποζημιώσεως απευθείας από το Δημόσιο;»

Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

9 Με τα δύο πρώτα ερωτήματα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα μέλη του διευθυντικού προσωπικού μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών, ενώ δεν περιλαμβάνονται στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας αυτής.

10 Βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών, η οδηγία αυτή έχει εφαρμογή στις απαιτήσεις μισθωτών από συμβάσεις εργασίας ή από σχέσεις εργασίας κατά εργοδοτών σε κατάσταση αφερεγγυότητας. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, επιτρέπει εντούτοις στα κράτη μέλη να εξαιρέσουν «από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας τις απαιτήσεις ορισμένων κατηγοριών λόγω της ιδιαίτερης φύσεως της συμβάσεως εργασίας ή

της σχέσεως εργασίας των μισθωτών, ή λόγω του ότι υπάρχουν άλλες μορφές εγγυήσεως που εξασφαλίζουν στους μισθωτούς ισοδύναμη προστασία με εκείνη που προκύπτει από την παρούσα οδηγία.» Ο πίνακας των εξαιρουμένων κατηγοριών μισθωτών παρατίθεται στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας.

11 Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας, ο ορισμός της εννοίας «μισθωτός» εμπίπτει στο εθνικό δίκαιο.

12 Συνεπώς, σκοπός της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών είναι να έχει εφαρμογή σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων τους οποίους το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους χαρακτηρίζει ως μισθωτούς, εκτός από τις κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημά της.

13 Κάνοντας χρήση της δυνατότητας που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε την εξαίρεση των οικιακών βοηθών που απασχολούνται από φυσικό πρόσωπο. Η εξαίρεση αυτή μνημονεύεται στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών, όπως έχει τροποποιηθεί λόγω της προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας με την οδηγία 87/164 της 2ας Μαρτίου 1987. Αντιθέτως, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν ζήτησε να γίνει μνεία της κατηγορίας του διευθυντικού προσωπικού στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας.

14 Συνεπώς, στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα διευθυντικά στελέχη δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1987, εφόσον το εθνικό δίκαιο τους χαρακτηρίζει ως μισθωτούς και δεν περιλαμβάνονται στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος

15 Με το τρίτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα διευθυντικά στελέχη έχουν, δυνάμει της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών, το δικαίωμα να ζητούν την καταβολή των οφειλομένων μισθών από τον οργανισμό εγγυήσεως που έχει συσταθεί από το εθνικό δίκαιο για τις άλλες κατηγορίες μισθωτών ή, εφόσον δεν έχουν αυτό το δικαίωμα, αν έχουν το δικαίωμα να ζητούν από το οικείο κράτος μέλος την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν λόγω της μη εφαρμογής της οδηγίας ως προς αυτούς.

16 Πρέπει κατ' αρχάς να επισημανθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν έχει συστήσει άλλον οργανισμό εγγυήσεως εκτός από το Fondo de garantía salarial.

17 Δεύτερον, πρέπει να υπομνησθεί ότι με την απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, Francovich κ.λπ., C-6/90 και C-9/90 (Συλλογή 1991, σ. I-5357), το Δικαστήριο επισήμανε (σκέψη 25) ότι, δυνάμει του άρθρου 5 της οδηγίας περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρεία ευχέρεια εκτιμήσεως ως προς την οργάνωση, τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση των οργανισμών εγγυήσεως. Το Δικαστήριο κατέληξε (σκέψη 26) στο ότι, ακόμη και αν οι διατάξεις της οδηγίας είναι επαρκώς ακριβείς και ανεπιφύλακτες ως προς τον καθορισμό των δικαιούχων της εγγυήσεως και το περιεχόμενό της, τα στοιχεία αυτά δεν επαρκούν ώστε να μπορούν οι ιδιώτες να επικαλεστούν τις διατάξεις αυτές κατά του Δημοσίου ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

18 Όσον αφορά, ειδικότερα, το πρόβλημα που θέτει το εθνικό δικαστήριο, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η οδηγία περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συστήσουν τον ίδιο οργανισμό εγγυήσεως για όλες τις κατηγορίες εργαζομένων και, κατά συνέπεια, να υπαγάγουν το διευθυντικό προσωπικό στον οργανισμό εγγυήσεως που έχει συσταθεί για τις άλλες κατηγορίες μισθωτών. Πράγματι, το άρθρο 3, παράγραφος 1, αφήνει στα κράτη μέλη τη μέριμνα για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προκειμένου οι οργανισμοί εγγυήσεως να εξασφαλίζουν την εξόφληση των εκκρεμών απαιτήσεων των μισθωτών.

19 Από την ευχέρεια εκτιμήσεως που έχει παρασχεθεί κατά τον τρόπο αυτό στα κράτη μέλη, συνάγεται ότι τα διευθυντικά στελέχη δεν μπορούν να επικαλούνται την οδηγία για να ζητούν την καταβολή των οφειλομένων μισθών από τον οργανισμό εγγυήσεως που έχει συσταθεί για τις άλλες κατηγορίες μισθωτών.

20 Τρίτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι κάθε εθνικό δικαστήριο, οσάκις ερμηνεύει και εφαρμόζει το εθνικό δίκαιο, πρέπει να θεωρεί δεδομένο ότι το κράτος είχε την πρόθεση να εκτελέσει πλήρως τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οικεία οδηγία. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-106/89, Marleasing (Συλλογή 1990, σ. I-4135, σκέψη 8), εφαρμόζοντας το εθνικό δίκαιο, είτε πρόκειται για προγενέστερες είτε για μεταγενέστερες της οδηγίας διατάξεις, το εθνικό δικαστήριο που καλείται να το ερμηνεύσει, οφείλει να πράξει τούτο κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του κειμένου και του σκοπού της οδηγίας, ώστε να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει, συμμορφούμενο έτσι προς το άρθρο 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης.

21 Το εθνικό δικαστήριο οφείλει να τηρεί την αρχή της σύμφωνης ερμηνείας ιδιαιτέρως οσάκις ένα κράτος μέλος έχει θεωρήσει, όπως εν προκειμένω, ότι οι υφιστάμενες διατάξεις του εθνικού του δικαίου ανταποκρίνονται στις επιταγές της οικείας οδηγίας.

22 Από τη διάταξη περί παραπομπής φαίνεται να προκύπτει ότι οι εθνικές διατάξεις δεν μπορούν να ερμηνευθούν σύμφωνα με την οδηγία περί της αφερεγγυότητας των εργοδοτών και, συνεπώς, δεν καθιστούν δυνατή την εξασφάλιση για το διευθυντικό προσωπικό του ευεργετήματος των εγγυήσεων που προβλέπει η οδηγία. Εάν τούτο ισχύει, από την προπαρατεθείσα απόφαση Francovich κ.λπ. συνάγεται ότι το οικείο κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να αποκαταστήσει τις ζημιές που έχουν υποστεί τα διευθυντικά στελέχη λόγω της μη εκτελέσεως της οδηγίας ως προς αυτούς.

23 Συνεπώς, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι: α) τα διευθυντικά στελέχη δεν έχουν, βάσει της οδηγίας 80/987, το δικαίωμα να ζητούν την

καταβολή των οφειλομένων μισθών από τον οργανισμό εγγυήσεως που έχει συσταθεί από το εθνικό δίκαιο για τις άλλες κατηγορίες μισθωτών και ότι: β) στην περίπτωση που το εθνικό δίκαιο, έστω και ερμηνευόμενο υπό το φως της εν λόγω οδηγίας, δεν καθιστά δυνατή την εξασφάλιση για το διευθυντικό προσωπικό του ευεργετήματος των εγγυήσεων που προβλέπει η οδηγία αυτή, τα διευθυντικά στελέχη έχουν δικαίωμα να ζητούν από το οικείο κράτος μέλος την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν λόγω της μη εκτελέσεως της οδηγίας ως προς αυτούς.

Επί των δικαστικών εξόδων

24 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 31ης Ιουλίου 1992 το Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, αποφαίνεται:

1) Τα διευθυντικά στελέχη δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 80/987/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 1980, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 87/164/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 1987, εφόσον το εθνικό δίκαιο τους χαρακτηρίζει ως μισθωτούς και δεν περιλαμβάνονται στο τμήμα Ι του παραρτήματος της οδηγίας.

2) α) Τα διευθυντικά στελέχη δεν έχουν, βάσει της οδηγίας 80/987, το δικαίωμα να ζητούν την καταβολή των οφειλομένων μισθών από τον οργανισμό εγγυήσεως που έχει συσταθεί από το εθνικό δίκαιο για τις άλλες κατηγορίες

μισθωτών. β) Στην περίπτωση που το εθνικό δίκαιο, έστω και ερμηνευόμενο υπό το φως της εν λόγω οδηγίας, δεν καθιστά δυνατή την εξασφάλιση για το διευθυντικό προσωπικό του ευεργετήματος των εγγυήσεων που προβλέπει η οδηγία αυτή, τα διευθυντικά στελέχη έχουν το δικαίωμα να ζητούν από το οικείο κράτος μέλος την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστησαν λόγω της μη εκτελέσεως της οδηγίας ως προς αυτούς.

Moitinho de Almeida Edward

Joliet Rodríguez Iglesias Grévisse

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1993.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida